

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 104/2016-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. februára 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Illeš, Šimčák, Brösl, s. r. o., Štúrova 27, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Alexander Brösl, pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 M Obdo/2/2013 z 28. októbra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. februára 2015 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 M Obdo/2/2013 z 28. októbra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z k nej pripojenej prílohy vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) č. k. 22 Cb/8/2011-162 z 29. apríla 2011 bol sťažovateľ ako účastník konania vystupujúci v procesnom postavení žalovaného zaviazaný zaplatiť Slovenskému plynárenskému priemyslu, a. s., ako žalobcovi sumu 48 686,65 € s príslušenstvom z titulu nezaplatenia faktúr za odber plynu. Na základe odvolania sťažovateľa Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 4 Cob/60/2011-193 z 27. apríla 2012 rozsudok okresného súdu potvrdil. Sťažovateľ sa následne ochrany svojich práv domáhal podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, avšak ústavný súd jeho sťažnosť vo vzťahu k rozsudku krajského súdu po jeho meritórnom preskúmaní uznesením sp. zn. IV. ÚS 505/2012 z 9. októbra 2012 odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Keďže ani s rozhodnutím ústavného súdu sa sťažovateľ nevedel stotožniť, podal podnet, na základe ktorého generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) 7. mája 2013 podal mimoriadne dovolanie. Najvyšší súd napadnutým uznesením mimoriadne dovolanie odmietol, čo odôvodnil v podstate tým, že *„opomenutie využitia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku účastníkom konania nemožno nahradiť mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktoré má iný účel a podmienky“*.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta, že *„nemal v danom prípade k dispozícii možnosť podať dovolanie, resp. dovolanie nebolo možné za danej procesnoprávnej situácie považovať za účinný právny prostriedok nápravy, pretože vada napadnutého rozhodnutia sa týkala nesprávneho právneho posúdenia... Podľa nášho názoru bolo povinnosťou dovolacieho súdu skúmať, či boli splnené podmienky procesnej prípustnosti dovolania, čo však dovolací súd opomenul – nemožno sa preto uspokojiť a akceptovať iba všeobecné konštatovanie dovolacieho súdu o možnosti podať dovolanie (ako iného právneho prostriedku, ktorým možno dosiahnuť nápravu) bez predchádzajúceho preskúmania naplnenia konkrétnych podmienok prípustnosti dovolania v zmysle § 237 OSP. V dôsledku*

tejto mechanickej a formalistickej aplikácie procesnoprávnej úpravy došlo postupom dovolacieho súdu k nezákonnému odmietnutiu mimoriadneho dovolania, čím bolo porušené právo sťažovateľa na prístup k súdu a spravodlivý proces. Záver dovolacieho súdu možno aplikovať výlučne na prípady, kedy je daná prípustnosť dovolania.“

Na základe uvedeného sťažovateľ v petite žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Obdo/2/2013 z 28. októbra 2014 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 355,73 €.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konania (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011).

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Obdo/2/2013 z 28. októbra 2014, ktorým odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora z dôvodu, že *„opomenutie využitia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku účastníkom konania nemožno nahradiť mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktoré má iný účel a podmienky“*. S takýmto rozhodnutím najvyššieho súdu sťažovateľ nesúhlasí a vyslovuje presvedčenie, že *„dovolanie nebolo možné za danej procesnoprávnej situácie považovať za účinný právny prostriedok nápravy“*.

V súvislosti s predstretou námietkou ústavný súd upriamuje pozornosť sťažovateľa na to, že už v konaní o súlade ustanovení Občianskeho súdneho poriadku týkajúcich sa mimoriadneho dovolania s ústavou uznesením sp. zn. PL. ÚS 57/99 z 19. júla 2000 vyslovil

svoj názor, podľa ktorého mimoriadne dovolanie môžeme považovať za ďalší mimoriadny opravný prostriedok. Je to však napriek tomu dovolanie, ktoré je mimoriadne výlučne z dôvodu, že na jeho podanie je procesne legitimovaný iba generálny prokurátor, a je zásadne obmedzené len na prípady, v ktorých nemožno podať dovolanie účastníkom konania. Inak, tak ako to potvrdzuje aj zákon, pre mimoriadne dovolanie a mimoriadne dovolacie konanie platí tá istá procesná úprava, ako to je pri dovolaní podanom účastníkom konania [§ 242 až § 243c Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)], kde sa síce ustanovuje primerané použitie ustanovení o dovolaní, ale v podstate ide o ich priame použitie.

Účel mimoriadneho dovolania spočíva v odstránení nezákonnosti, ktorej sa dopustil súd v konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku, pričom toto odstránenie nezákonnosti vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Tento účel mimoriadneho dovolania je v súlade s účelom občianskeho súdneho konania vyjadreného v § 1 OSP. Súčasne tento účel sleduje ochranu účastníka pred dôsledkami nespravodlivého procesu, konania, ktoré trpí základnými procesnými pochybeniami a postupmi súdov znamenajúcimi až porušenie práva na súdnu ochranu. Tento záver podľa názoru ústavného súdu potvrdzujú dôvody mimoriadneho dovolania ustanovené § 243f OSP (PL. ÚS 57/99).

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je však prípustná len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov [s výnimkou dovolania – § 243f ods. 2 písm. c) OSP] alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, tak ako to je vo veciach správneho súdnictva, kde nie je prípustné (až na výnimku) ani odvolanie, alebo jej bolo zákonnými prekážkami znemožnené využiť tieto právne prostriedky nápravy. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktoré zabezpečuje jeho výnimočnosť v súlade s teoretickou podstatou mimoriadneho opravného prostriedku (PL. ÚS 57/99).

Judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytykaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010).

Prax ukázala, že judikatúra ústavného súdu zaoberajúca sa problematikou prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora sa premietla aj do rozhodovania najvyššieho súdu o ne/splnení všeobecných procesných podmienok na podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom.

Ako jeden z mnohých príkladov možno uviesť uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 19/2008 z 27. januára 2009, z ktorého vyplýva: *„Podľa názoru dovolacieho súdu ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, no nebol úspešný. Požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu ako podmienka konania o mimoriadnom dovolaní nie je daná vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania v konaní predchádzajúcom podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku opomenul hájiť svoje práva, najmä nepodaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov, resp. ich oneskoreným podaním, hoci ich mohol účinne využiť. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom*

právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Ak jeden z účastníkov občianskeho súdneho konania nevyužije svoje právo na účinné podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu, hoci mu v tom nebránili dôležité, resp. záväzné dôvody (čím realizuje svoje procesné dispozičné právo zdržať sa, resp. nevyužiť možnosť podať riadny či mimoriadny opravný prostriedok), právna istota druhého účastníka, spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie, nemôže byť narušená inštitútom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora.“

Najvyšší súd však vyslovil aj to, že súd konajúci o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora musí v každej veci posúdiť, či zákonom ustanovené podmienky na jeho podanie boli splnené. Pritom je aj viazaný dôvodmi uvedenými v mimoriadnom dovolaní (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. M-Sždo V 3/00 z 1. mája 2001), resp. že opomenutie využitia mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) účastníkom konania nemožno nahradiť mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktorý má iný účel a podmienky (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 2/2011 z 1. januára 2013).

Na tomto mieste nemožno opomenúť ani stanoviská ústavného súdu a najvyššieho súdu prijaté v roku 2015.

Ústavný súd sa vo svojom stanovisku č. k. Plz. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora vyslovil tak, že „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Obdobne najvyšší súd v spoločnom stanovisku občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia č. 94 z 20. októbra 2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j OSP ustálil, že *„Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“*.

Obe tieto stanoviská reflektujú aj relevantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), keď tento súd v rámci svojej rozhodovacej praxe viackrát konštatoval porušenie čl. 6 dohovoru, najmä porušenie princípu právnej istoty a v dôsledku toho aj práva na spravodlivý súdny proces (napr. vo veci *Brumarescu* proti Rumunsku z roku 1999, *Ryabykh* proti Rusku z roku 2003, *Sutyazhnik* proti Rusku, rozsudok z roku 2009, *Roseltrans* proti Rusku či *Kutepov a Anikeyenko* proti Rusku z roku 2005, *Tripon* proti Rumunsku z roku 2008, *Cornif* proti Rumunsku z roku 2007, *Abdullayev* proti Rusku z roku 2010). Vo vzťahu k Slovenskej republike ESLP predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne zdôraznil vo veciach *DRAFT-OVA, a. s., proti Slovenskej republike, PSMA, s. r. o., proti Slovenskej republike a COMPCAR, s. r. o., proti Slovenskej republike* z roku 2015.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia dospel k záveru, že najvyšší súd pri posudzovaní ne/splnenia podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania postupoval nielen v súlade s vlastnou judikatúrou, ale aj s judikatúrou ústavného súdu. Najvyšší súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku podstatné pre posúdenie danej veci interpretoval a aplikoval ústavne súladným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Najvyšší súd svoje rozhodnutie o odmietnutí mimoriadneho opravného prostriedku náležite a presvedčivo odôvodnil v zmysle § 157 ods. 2 OSP, čím zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorej sa sťažovateľ

pred ním domáhal, preto jeho závery v žiadnom prípade nemožno považovať za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sa najvyšší súd odchýlil od predstáv a očakávaní sťažovateľa, ešte neznamená, že došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (podobne napr. II. ÚS 3/97, I. ÚS 225/05, II. ÚS 56/07, I. ÚS 232/08).

Keďže ústavný súd nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a označenými právami, porušenie ktorých sťažovateľ namietal, predloženú sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. februára 2016